

VESZPRÉMI KUTATÓK ÉS MŰHELYEK VIII.

**Egy életút a pedagógia
és a helytörténet vonzásában
Köszöntjük a 80 éves Tölgyesi Józsefet**

SEBŐ JÓZSEF

SZEPTEMBER 11-ÉN ÜNNEPELTE 80. születésnapját lapunk alapító főszerkesztője, dr. Tölgyesi József. Ebből az alkalomból arra kértük, foglalja össze életútjának legfontosabb állomásait, tanulságait, érdekességeit.

Milyen volt családi indíttatásod, pályakezded?

Felmenőim erdészek voltak, de engem inkább a tanítóság vonzott. Annak ellenére, hogy édesapám nem igazán örült az ötletnek. A választásban közrejátszott, hogy Farkasgyepűn két nagyon jó tanítóm volt, így hamar megtetszett az iskola légköre. Ezért nem véletlen, hogy a veszprémi és a sümegi gimnáziumi évek után a székesfehérvári tanítóképzőben kötöttem ki, majd az esztergomiban szereztem tanítói oklevelet. Hivatásom példaképei tanítóim és tanárain közül kerültek ki.

A sorkatonai szolgálat második évében jelentkeztem a pécsi tanárképző főiskolára, ahol biológia-földrajz szakos tanári oklevelet szereztem. Majd levelező tagozaton az ELTE pedagógia szakát is elvégeztem, s ott doktoráltam 1984-ben neveléstudományból.

Tölgyesi József

Hogyan alakult pedagógiai pályafutásod?

Gyakorlóéves tanítóként kezdtem Mihályfán, 1959-ben, ahol a 2-4. összevont osztályú tanulócsoporthoz tanítottam. 1960 szeptemberétől pedig Kisvásárhelyen az 1-8. összevont osztályt.

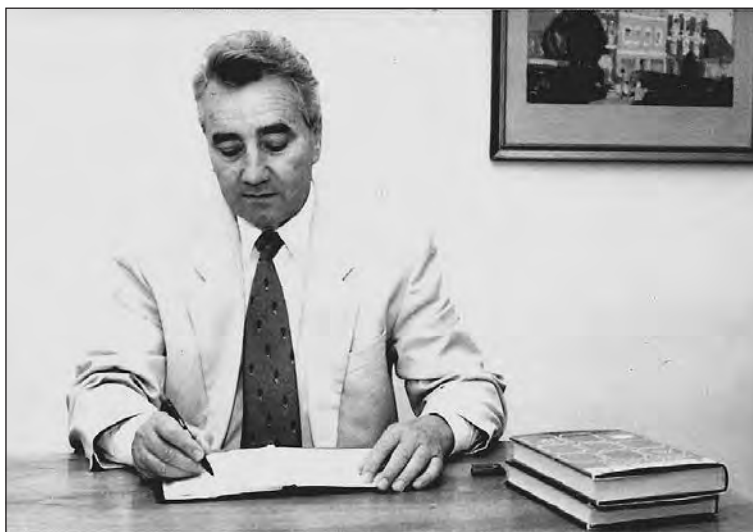
A kétéves budapesti sorkatonai szolgálat után 1962–1963-ban Gyepükajánban tanítottam, ugyancsak összevont tanulócsoporthoz. Ezután 1963 és 1972 között iskolavezetői beosztásban, Csabrendek-Nyírespusztán, az 1-8. osztályban. Itt számos innovációs pedagógiai megoldást dolgoztam ki, és ezeket pedagógiai lapokban publikáltam. Legtöbbet a *Tanító*-ban és a *Köznevelés*-ben, valamint különböző módszertani folyóiratokban. A *Tanító*-ban főképpen a kisiskolák alsó tagozatában megvalósítható módszertani eljárásokról írtam. A lap főszerkesztője, dr. Szabó Ödönné gyakran közölte az összevont osztályú alsós tanulócsoporthoz nevelésével, s főképpen a tanításával kapcsolatos módszertani írásaimat. Nyugdíjba vonulásakor felvetődött, hogy én legyek az utódja, de én nem akartam a pályát elhagyni és a fővárosba költözni. A publikációs aktivitásomra jellemző, hogy még a történészek tudományos folyóirataiban, a *Századok*-ban is megjelent egy tanulmányom. Az Iskolatelevízió tantárgyi adásainak felhasználásáról készített pályamunkámat első díjjal jutalmazták, és egy nemzetközi konferencia résztvevői számára magyar, német, orosz és angol nyelven is megjelentették.

Majd iskolaigazgató lettél...

Először Kertán 1972-ben, ahonnan elődöm, Süle Sándor, a jeles helytörténész akkor vonult nyugdíjba. 1974-ben Veszprémbe hívtak az újonnan induló Bem iskola igazgatójának, majd négy év múltán az ugyancsak új Báthory iskola élére. A Báthory az idő tájt az Országos Oktatástechnikai Központ bázisiskolája volt. Kollégáimat is arra biztattam, bátran kísérletezzenek, publikáljanak, járjanak konferenciákra. És ehhez az anyagi háttér is megvolt. A Zsolnai-program, a Kék Madár-program iskolánkban otthonra talált. Mindig nagyon foglalkoztatott, hogyan lehet egy jó ötletet a helyi körülményekhez adaptálni. A tanítókat például arra ösztönöztem, szerezzék meg a második diplomát is.

Majd a veszprémi egyetem következett. Miért, hogyan?

1993-ban, tizenöt év után, újra pályáztam, de a városi képviselőtestület számos tagja nem volt jelen a szavazáskor, így nem kaptam meg a szükséges ötven százalékos plusz egy szavazatot. Még aznap délután felhívott az egyetem pedagógiai-pszichológiai tanszékének vezetője, Orosz Sándor, és állást ajánlott. Erre azért kerülhetett sor, mert ezt megelőzően óraadóként már korábban is az egyetemen tanítottam. Igazgatóként már akkor azt vallottam, hogy egy iskolavezetőnek menedzsernek, gazdasági-pénzügyi szakembernek is kell lennie. Akkor erre még kevesen gondoltak. Például

a Báthoryban minden szülő megkapta az iskola pedagógiai programját – nyomtatva. Abból az is kiderült, miben segíthetik ők az iskola munkáját. 1993–1998 között a Veszprémi Egyetem pedagógia-pszichológia tanszékén egyetemi adjunktus voltam, de időközben, Keszthelyen, a Pannon Gazdaságtudományi Egyetemen óraadóként mérnöktanár hallgatókat is oktathattam pedagógiai tárgyakkól. Időközben, egy évig, 1998–1999-ben a Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet szakmai igazgatóhelyettese voltam, majd 1999-től ismét a Veszprémi Egyetemen tanítottam, 2000. szeptembertől már nyugdíjasként, óraadóként.

2002-től öt évre kinevezve Nemesvámoson a Petőfi Sándor Általános iskola igazgatója is voltam, de csak egy tanévig dolgoztam ott, mert a Kodolányi főiskola főigazgatója (ma rektor és egyetemi rangú felsőoktatási intézmény), munkatársának hívott meg. 2003–2019 között főállásban főiskolai docensként dolgoztam Székesfehérváron. Közben, több tanéven át, óraadó vendégtanár voltam Szlovákiában, a komáromi Selye János Egyetemen és a Losonci Pedagógus Akadémián. Óraadóként, vendégtanárként a Szegedi Tudományegyetem Főiskolai Tanárképző Karán, Győrben az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán és Veszprémben a Hittudományi Főiskolán is tanítottam. 2020-tól a Kodolányi János Egyetem rektora, Szabó Péter kérésére ismét Székesfehérváron dolgozom. És nem utolsósorban több évtizeden át voltam itthon és külföldön neveléstörténeti konferenciák szervezője, előadója.

Pedagógiai munkásságod mellett közéleti szerepeket is vállaltál...

Régen elvárás volt, hogy a tanító az adott település közéletéből is kivegye a részét. A Magyar Pedagógiai Társaság Veszprém megyei tagozatának majd négy évtizedig

voltam a titkára, de a Neveléstörténeti Társaság, a Veszprémi Akadémiai Bizottság, a megyei Honismereti Egyesület, az Iharkúti Hagyományörző Egyesület munkájából is igyekeztem kivenni a részem.

Mikor és hogyan került sor a Veszprémi Szemle alapítására?

Eredetileg történelem szakos tanár vagy régész szerettem volna lenni. Idős pedagógusok visszaemlékezéseit is szívesen hallgattam. Akkoriban mintegy harminc folyóiratot olvastam rendszeresen, és azt tapasztaltam, hogy Veszprémről sok publikáció jelenik meg, de szétszórta, különböző folyóiratokban. Így adódott az ötlet, hogy ezeket egy helyen, egy várostörténeti folyóiratban kellene megjelentetni, elsősorban ismeretterjesztő céllal. Jó példa volt erre a százéves múltá visszatekintő *Soproni Szemle*. És az idő engem igazolt: tanulmányokban, cikkekben sosem volt hiány. Olyan szerzőket is sikerült a lap köré gyűjteni, akik addig csak az asztalfióknak írtak. Persze voltak, akik verset, novellát is közölni akartak. És volt már egy előzmény is: a *Veszprémi Szemle* 1957–58-ban már megjelent, igaz, elsősorban politikai okok miatt, csak három számot élt meg. Ugyanakkor az egyetemen viszonylag alacsony óraszám-ban tanítottam, így még időm is volt arra, hogy egy veszprémi témájú helytörténeti folyóiratot indítsak. Ebben nagy segítségemre volt Dióssy László akkori polgármester. A városházán volt a bemutató 1993-ban, és már akkor többen jelezték, hogy szívesen írnának. Igaz, sokat kellett a pénzek után talpalnom, és ezért a lap kezdetben csak nagyon rendszertelenül jelenhetett meg. Utódaim, dr. Csiszár Miklós és dr. Földesi Ferenc irányítása alatt pedig tudományosan is jegyzett folyóirattá vált.

Pályád során milyen tanulságok fogalmazódtak meg benned?

Alapvetően konfliktuskerülő vagyok – pozitív értelemben. Lelki egyensúlyomat is ezért sikerült megőriznem. Mindig arra törekedtem, hogy a konfliktushelyzetek megoldódjanak, azaz, ha egy mód van rá, dűlőre kell jutni. Elmondhatom, hogy pályám során szerencsés voltam, hiszen sok jó kollégával dolgozhattam együtt. Hadd említsem meg azok nevét, akikkel, minden más adat nélkül, a szakmai-tudományos közegben kapcsolatba, barátságba kerülhettem, akiknek többsége egyetemi tanár, professzor, neveléstörténészként dolgozott vagy dolgozik napjainkban is: *Báthory Zoltán, Kelemen Elemér, Ambrusné Kéri Katalin, Kurucz Rózsa, Hunyady Györgyné, Kovátsné Németh Mária, Mészáros István, Bábosik István, Albert Sándor, Deák Gábor, Donáth Péter, Petrikás Árpád, Zsolnai József.*

Egyik fontos segítőm a több ezres helytörténeti és pedagógiai könyvgyűjteményem, amelyet rendszeresen háttéranyagként használok.

Jelenleg milyen munkáid vannak, milyen feladatokon dolgozol?

Soha nem unatkoztam. A különböző konferenciák, előadások, a jeles pedagógusok életrajzainak megírása bőven adnak munkát. Könyvterveim is szép számmal vannak: Csabrendekre, Füredre, Sümegre, Devecserbe és Pápára is van ígéretem. És egy különleges munka is vár: a monostorapáti iskola 19. század végi pedagógiai naplóját szeretném feldolgozni, publikálni. Iharkút történetének hatodik kötetén úgyszintén dolgozom...

S végül hadd említsem meg: Veszprémben egy hétfős helytörténettel foglalkozó baráti kör tagjaként örömmunka számomra a kutatás és a publikálás.

Ehhez és a következő évekhez is sok sikert kívánunk!